

दूरभाषः

काकः

सौचिकः

Onit

2. (क) वर्णसंयोजनेन पदं लिखत-

यथा- च् + अ + ष् + अ + क् + अः =

स् + औ + च् + इ + क् + अः =

श् + उ + न् + अ + क् + औ =

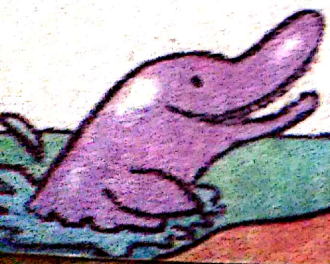
ध् + आ + व् + अ + त् + अः =

चपकः

~~सौचिकः~~

शुनको

~~प्राक्तः~~





वृ + ऋ + द + ध + आः =

वृद्धा

गृ + आ + य + अ + न् + त् + इ =

गार्हपत्यं

Omit

(ख) पदानां वर्णविच्छेदं प्रदर्शयत-

यथा- लघुः

= ल + अ + घृ + उः

ल घृः

सीव्यति

= स् + इ + व + य + इ + त् + इ

वर्णाः

= व + ङ + अ + ण + आ + ः

कुक्कुरौ

= कृ + उ + कृ + कृ + उ + अ + ओ

मयूराः

= मृ + आ + य + उ + अ + आ + ः

बालकः

= ब + आ + ल + अ + कृ + अः

3. उदाहरणं दृष्ट्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

यथा- चषकः

बलीविद्वः

शुनकः

सहस्रः

सौचिकः

मयूरः

चषकौ

बलीवदौ

शुनकौ

सहस्रौ

सौचिकौ

मयूरौ

चषकाः

बलीवदः

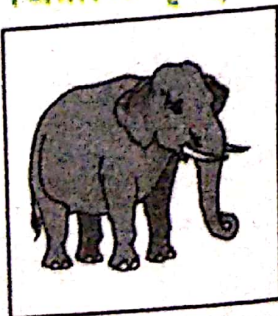
शुनकाः

मृगाः

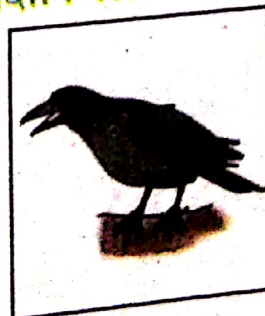
सौचिकाः

मयूराः

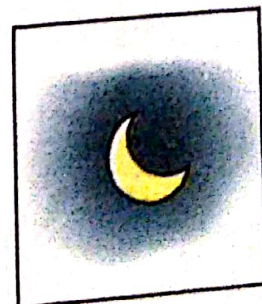
4. चित्राणि दृष्ट्वा संस्कृतपदानि लिखत-



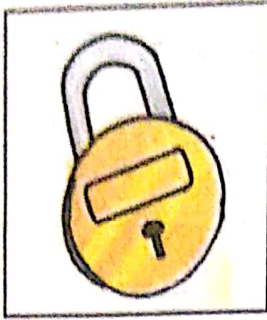
वाजः



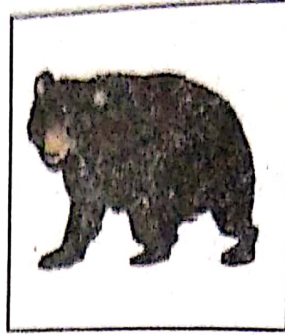
काकः



चन्द्रः



तोलः / तालकः



वील्लुकः



विडालः

5. चित्रं दृष्ट्वा उत्तरं लिखत-

यथा- बालकः किं करोति?

बालकः पठति।



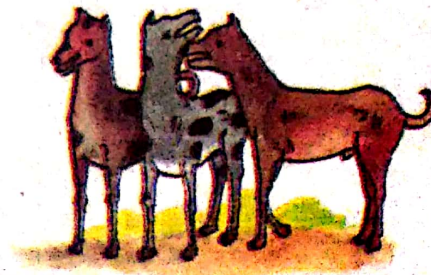
अश्वौ किं कुरुतः?

अश्वौ धावतः।



कुक्कुराः किं कुर्वन्ति?

कुक्कुराः भुक्वन्ति।





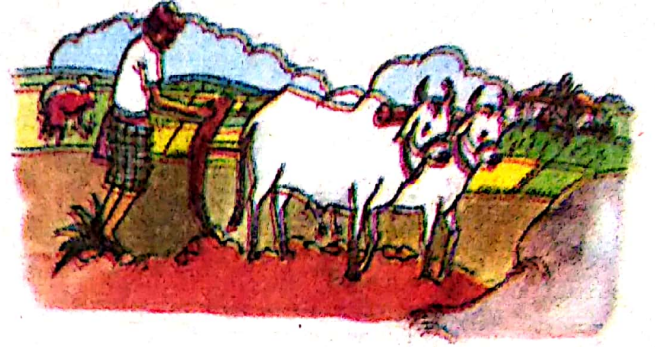
छात्रौ किं कुरुतः?

..... छात्रौ वारायतः।



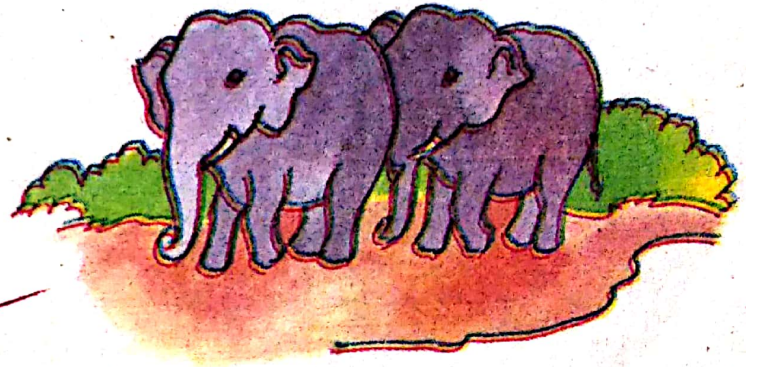
कृषकः किं करोति?

..... कृषकः कर्षति।



गजौ किं कुरुतः?

..... गजौ चलतः।



6. पदानि संयोज्य वाक्यानि रचयत-

गजाः चलन्ति

सिंहौ वार्जतः

गायकः वारायति

बालकौ पठतः

मयूराः नृत्यन्ति

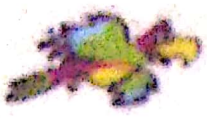
नृत्यन्ति

गायति

पठतः

चलन्ति

गर्जतः



7. मञ्जूषातः पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

नृत्यन्ति गर्जतः धावति चलतः फलन्ति खादति

(क) मयूराः नृत्यन्ति - (घ) सिंहौ गर्जिताः।

(ख) गजौ चलतः। - (ङ) वानरः खादति।

(ग) वृक्षाः फलन्ति - (च) अश्वः धावति।

8. सः, तौ, ते इत्येतेभ्यः उचितं सर्वनामपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

यथा- अश्वः धावति - सः धावति।

(क) गजाः चलन्ति। - तौ चलन्ति।

(ख) छात्रौ पठतः। - तौ पठतः।

(ग) वानराः क्रीडन्ति। - ते क्रीडन्ति।

(घ) गायकः गायति। - सः गायति।

(ङ) मयूराः नृत्यन्ति। - ते नृत्यन्ति।

ध्यातव्यम्

(क) संस्कृते त्रीणि लिङ्गानि भवन्ति- पुल्लिङ्गं, स्त्रीलिङ्गं, नपुंसकलिङ्गञ्च।

(ख) संस्कृते त्रयः पुरुषाः भवन्ति- प्रथमपुरुषः, मध्यमपुरुषः, उत्तमपुरुषश्च।

(ग) संस्कृते त्रीणि वचनानि भवन्ति- एकवचनं, द्विवचनं, बहुवचनञ्च।





(ख) पदानां वर्णविच्छेदं प्रदर्शयत-

यथा- कोकिले =

क् + ओ + क् + इ + ल् + ए

को कि ले

चटके

=

धाविकाः

=

कुञ्चिका

=

खट्वा

=

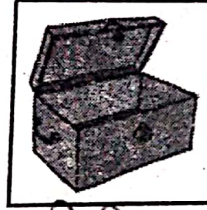
छुरिका

=

चित्रं दृष्ट्वा संस्कृतपदं लिखत-



उत्पीठिका



पेटिका



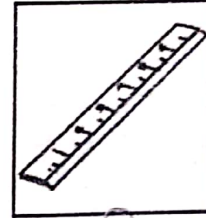
नीका



चटका



साहिलाः



मापिका

चनानुसारं रिक्तस्थानानि पूरयत-

एकवचनम्

द्विवचनम्

बहुवचनम्

या-

लता

लते

लताः

गीता

गीति

गीतिः

पेटिका

पेटिके

पेटिकाः



खट्वा
सा
रोटिका

खट्वे
ते
रोटिके

खट्वाः

ताः
रोटिकाः

5. कोष्ठकात् उचितं शब्दं चित्वा वाक्यं पूरयत-

यथा- बालिका पठति। (बालिका/बालिकाः)

(क) खट्वे चरतः। (अजाः/अजे)

(ख) द्विचक्रिकाः सन्ति। (द्विचक्रिके/द्विचक्रिकाः)

(ग) नौका चलति। (नौके/नौका)

(घ) सूचिका अस्ति। (सूचिके/सूचिका)

(ङ) मक्षिकाः उत्पतन्ति। (मक्षिके/मक्षिका)

6. सा, ते, ताः इत्येतेभ्यः उचितं सर्वनामपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

यथा- लता अस्ति।

-

सा अस्ति।

(क) महिलाः धावन्ति।

-

ताः धावन्ति।

(ख) सुधा वदति।

-

सा वदति।

(ग) जवनिके दोलतः।

-

ते दोलतः।

(घ) पिपीलिकाः चलन्ति।

-

ताः चलन्ति।

(ङ) चटके कूजतः।

-

ते कूजतः।



7. मञ्जूषातः कर्तृपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

लेखिका (ख) बालकः सिंहाः त्रिचक्रिका (क) पुष्पमालाः

(क) पुष्पमाला सन्ति।

(ख) बालकः पश्यति।

(ग) लेखिका लिखति।

(घ) सिंहा गर्जन्ति।

(ङ) त्रिचक्रिका चलति।

8. मञ्जूषातः कर्तृपदानुसारं क्रियापदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

गायतः नृत्यति लिखन्ति पश्यन्ति विहरतः

(क) सौम्या नृत्यति।

(ख) चटके विहरतः।

(ग) बालिके गायतः।

(घ) छात्राः लिखन्ति।

(ङ) जनाः पश्यन्ति।

(देखते हैं।)